

Natura 2000- plejeplan

for lysåbne naturtyper og arter
på Naturstyrelsens arealer
2. planperiode 2016-2021
i Natura 2000-område nr. N89 Vadehavet
Delplan for Fuglebeskyttelsesområde F55
Skallingen og Langli

Titel:

Natura 2000-plejeplan for lysåbne naturtyper og arter på Naturstyrelsens arealer.
2. planperiode 2016-2021 i Natura 2000-område nr. N89 delplan for F55 Skallingen og Langli

Udgiver:

Naturstyrelsen
Gjøddinggård
Førstballevej 2
7183 Randbøl
www.nst.dk

År:

2017

Foto:

Naturstyrelsen

Kort:

Naturstyrelsen, på baggrund af kortmaterialer i henhold til tilladelse G18/1997 (Kort og Matrikelstyrelsen)

ISBN nr.

[xxxxx]

Må citeres med kildeangivelse.

1. Generelt

Der er 20. april 2016 offentliggjort Natura 2000-planer for 252 områder i Danmark.

Denne plejeplan følger op på Natura 2000-planen for område N89 Vadehavet, delområde F55 Skallingen Langli og vedrører Naturstyrelsens arealer på ca. 1935 ha.

Figur 1: Oversigtskort over Natura 2000-områdets afgrænsning

- Natura2000 område
- Naturstyrelsens areal

Denne plejeplan er en delplan for N89 Vadehavet der vedrører Naturstyrelsens arealer i Fuglebeskyttelsesområde F55 Skallingen og Langli. Indsatsen vedrører fuglearter tilknyttet de lysåbne naturtyper. Bemærk, at Naturstyrelsens samlede arealforvaltning i området er omfattet af flere planbestemmelser og retningslinjer end dem, der findes i denne plan. For supplerende læsning herom henvises til driftsplanen og det tilhørende naturplejeark, som kan findes på Naturstyrelsens hjemmeside www.nst.dk.

Naturstyrelsen har udarbejdet et resumé af plejeplanen, som indgår i en kommunal Natura 2000-handleplan. Dette resumé er vedlagt som bilag 1.

Plejeplanen gælder for perioden 2016 -2021 og skal således senest være gennemført med udgangen af år 2021. Plejeplanen vil forsat være gældende efter 2021 og efterfølgende alene blive ajourført, når der foretages ændringer i udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, ændringer i Natura 2000- eller driftsplanlægningen eller ændringer i øvrige forhold, der måtte give anledning til at ajourføre plejeplanen.

På baggrund af nærværende plejeplan udarbejdes et naturplejeark, der er et bilag til enhedens driftsplanlægning, hvor de specifikke plejetiltag vil være beskrevet på lokalitetsniveau, med bl.a. angivelse af naturtilstand, plejemål, plejetiltag, udløb og prioritering (tidsfølge).

Grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planen udgør grundlaget for plejeplanens prioriteringer og valg. I de tilfælde hvor der har været forudset en modstrid mellem hensyn til forskellige arter og/eller naturtyper på områdets udpegningsgrundlag, har Natura 2000-planen allerede foretaget denne prioritering.

Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA overvågningsprogram. Desuden afreporterer Danmark den nationale indsats vedrørende habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne til EU-kommissionen hvert 6. år.

I 2016-18 foretager Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning (SVANA) genkortlægning og tilstandsvurdering på alle arealer (lysåbne naturtyper og skovnaturtyper), og resultatet forventes at indgå i kommende basisanalyser for hvert enkelt område i 2019.

Få adgang til MiljøGIS overvågningsdata fra basisanalysen her:

<http://miljoegis.mim.dk/cbkort?profile=natura2000planer2h2014>

2. Områdebeskrivelse

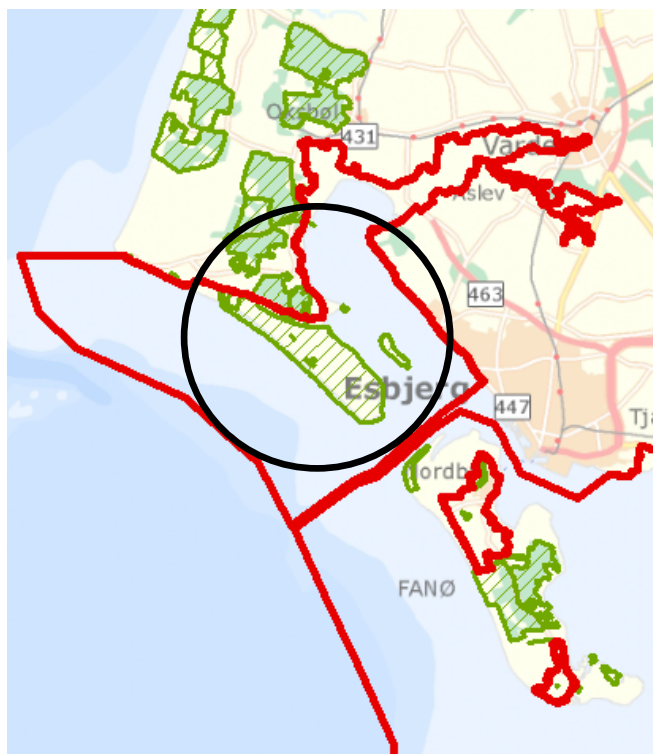
Denne del af Natura 2000-området er specielt udpeget på grundlag af en væsentlig tilstedeværelse af en række yngle og trækfugle heriblandt yngelfuglene sandterne, dværgterne, splitterne, havterne og trækfuglen mørkbuget knortegås.

Øen Langli og halvøen Skallingen i den nordvestligste del af Vadehavsområdet udgør ca. 2.500 ha og består af forholdsvis unge klit- og strandengsdannelser. De dynamiske landskaber er stort set alle naturligt dannet, og et særligt træk er, at de også i dag er stort set prægede af naturlige processer.

Både på Langli og på Skallingen findes betydelige flyvesandsdannelser – sandstrande og klitter – som på Skallingen danner grænsen mod det åbne Vesterhav. Den såkaldte indermarsk på Skallingens østside udgør de største sammenhængende, naturlige strandenge i det danske Vadehav. Kreaturer og får afgræsser hver sommer størstedelen af Skallingen.

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til [Natura 2000-planen](#). På SVANAs hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Figur 2: Kort over Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-området.

- Natura2000 område
- Naturstyrelsens areal

Inden for området forvalter Naturstyrelsen Langli og den største del af Skallingen. I alt ca. 1935 ha. Området er en vigtig yngle- og trækfuglelokalitet, og størstedelen er statsejet og omfattet af adgangs begrænsninger i medfør af bestemmelserne for Natur- og Vildtreservat Vadehavet. Desuden er størstedelen af Skallingen kendelsesfredet.

Langli huser en vigtig forekomst af ynglende kystfugle i det danske vadehav og sammen med de tilstødende vadeblader, er området også blandt de vigtige for store antal af rastende og fødesøgende trækfugle i træktiden. Klitterne er på øen er græsbevoksede. Ellers er der udbredte strandenge på de fladere dele af øen, hvor der også er fugtige moselavninger og indtil flere små vandhuller. Skallingen er yngleplads for vade fugle og desuden ses et stort antal træk- og rastefugle på engene.

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr.F 55

Fugle:

skestork (Y)	mørkbuget knortegås (T)
pibeand (T)	sorthovedet måge (Y)
sandterne (Y)	splitterne (Y)
fjordterne (Y)	havterne (Y)
dværgterne (Y)	mosehornugle (Y)

Arter, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområdet. Ved fuglearter: "T" = trækfugl, "Y" = ynglefugl. Udpegningsgrundlag for habitatområder og fuglebeskyttelsesområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

3. Status for gennemførelse og erfaringer fra 1. plejeplanperiode

Plejeplanen for 1. planperiode omfattede begrænsning af prædation samt beskyttelse mod forstyrrelser i form af afspærring af yngleområder ved hjælp af skiltning og markering.

Naturstyrelsen har gennemført en evaluering i form af en statusopgørelse og overvejelser om hvilke erfaringer, der kan drages af første planperiode. Med baggrund i denne evaluering kan Naturstyrelsen konkludere, at de planlagte indsatser er gennemført i plejeperioden for Naturstyrelsens arealer og at disse indsatser har bidraget positivt til opfyldelse af Natura 2000-planens målsætninger.

Tablet a: Status for gennemførelse af plejeplanens mål for 1. planperiode 2009-2015.

Gennemførte indsatser (antal)	7	Gennemførte indsatser (areal)	Ikke relevant	100 %
Ikke-gennemførte indsatser (antal)	0	Ikke-gennemførte indsatser (areal)	Ikke relevant	0 %

Generelle bemærkninger og konkrete erfaringer i forhold til 1. generations plejeplanlægning

Generelle bemærkninger

Naturstyrelsen har etableret og markeret konkrete yngleområder på Skallingen, når de er blevet registreret. Markeringen har været med reb og informationsskilte der har forklaret formålet med markeringen, og vejledt publikum til hvordan man bedst agere omkring yngleområderne.

Begrænsningen af prædation har været koncentreret omkring regulering af rævebestanden ved jagt. Jagten har været drevet som drivjagt så langt op mod ynglesæsonen som muligt.

Der har desuden været opstillet 10 minkfælder på Skallingen.

Konkrete erfaringer

- Etableringen af fleksible afgrænsninger af yngleområder har fungeret. Områderne er blevet respekteret af dem der færdes på stranden, og det har givet fred på ynglelokaliteterne.
- Tiltagene for begrænsningen af prædation har virket på Langli, hvor der drives jagt sent i jagtsæsonen, og hvor tidevandet begrænser ny tilgang af ræve. Begrænsningen af prædation på Skallingen har ikke haft nogen reel virkning. Tilgangen af især ræve har ikke har kunnet kontrolleres ved regulær jagt fordi tilgangen af nye prædatorer ikke har kunnet begrænses.
- Det har ikke været muligt at konstatere noget effekt af minkfælderne. Der har ikke været nogen fangst i fælderne. Om dette skyldes fraværet af mink eller at de blot ikke er fanget vides ikke.
- Indsatsen i den kommende planperiode skal revurderes, og i den sammenhæng indgår Naturstyrelsen i et projektsamarbejde med bl.a. Nationalpark Vadehavet som tovholder.

4. Mål og plejetiltag

Figur 3: Oversigt over lysåbne naturtyper og planlagte indsatser i Natura 2000-området

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger og adresserer konkret følgende områdespecifikke retningslinjer fra Natura 2000-planens indsatsprogram:

- Tilstanden af levestederne for fjordterne, havterne og dværgterne forbedres, således at de kortlagte levesteder får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.
- Naturstyrelsen skal være særlig opmærksom på sandterne, som har en væsentlig forekomst i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang

I dette afsnit beskrives Naturstyrelsens *mål* for de ovenstående arter i denne planperiode. Der kan være flere mål for en given art.

Desuden præsenteres de typer af *plejetiltag*, som Naturstyrelsen vil anvende på baggrund af Naturstyrelsens erfaringer og bedste viden om naturpleje, der blandt andet omtales i det vejledende indsatskatalog for N2000-plejeplanlægning for lysåbne naturtyper, Skov- og Naturstyrelsens Naturplejestrategi (1999), Naturstyrelsens plejebog om 'Græsning og høslæt i naturplejen', Naturstyrelsens plejebogsserie for henholdsvis overdrev, ferske enge, søer, strandenge, hede, mose, små vandhuller samt Naturstyrelsens Naturportal.

På et areal kan der forekomme mere end én slags tiltag for en art

Plejemål og plejetiltag for arter

Som hovedregel vil arterne på udpegningsgrundlaget have gavn af plejetiltagene for naturtyperne i de områder som arten er eller potentielt kan blive tilknyttet. Af hensyn til arterne dværgterne, fjordterne, havterne og sandterne gennemføres specifikke artsplejetiltag.

Naturstyrelsen planlægger ikke yderligere indsats for arterne skestork, mørkbuget knortegås, pibeand, sorthovedet måge, splitterne og mosehornugle end de plejetiltag, der er oplyst under plejeplanerne for de lysåbne naturtyper i Natura 2000 plejeplan for Vadehavet.

En mere detaljeret beskrivelse af specifikke artsplejetiltag fremgår af naturplejearket, der ligger som bilag til driftsplanen.

Tabel b: Mål for arter

Art	Periodens mål
Havterne	Sikring af artens levested
	Beskyttelse mod forstyrrelser
Fjordterne	Sikring af artens levested
	Beskyttelse mod forstyrrelser
Sandterne	Etablering af potentielt levested
Dværgterne	Sikring af artens levested
	Beskyttelse mod forstyrrelser

Table c: Specifikke artsplejetiltag

Art	Indsatsstype	Eksisterende driftsplaner m.m. eller nyt
Havterne	Færdselsregulering ved skiltning	eksisterende
	Begrænsning af prædation	
Fjordterne	Færdselsregulering ved skiltning	
	Begrænsning af prædation	
Sandterne	Færdselsregulering ved skiltning	
	Begrænsning af prædation	
Dværgterne	Færdselsregulering ved skiltning	
	Begrænsning af prædation	

I tabel c er der en opdeling i to kategorier "Eksisterende" og "Nyt":

- "Eksisterende": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende driftsforvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2016-2021.

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at

- De kortlagte levesteder for sandterne, dværgterne, fjordterne og sorthovedet måge bringes til eller fastholdes i tilstandsklasse I eller II.
- De kortlagte levesteder for havterne og splitterne inden for fuglebeskyttelsesområdet bringes til eller fastholdes i tilstandsklasse I eller II.
- Fuglebeskyttelsesområdet bidrager til at sikre eller genoprette levesteder for en levedygtig bestand af de udpegede arter på nationalt niveau. Tilstanden og det samlede areal af levestederne for skestork og mosehornugle som ynglefugle sikres eller øges, således at der er tilstrækkeligt med egnede ynglesteder for arterne i området.
- Tilstanden og det samlede areal af levested for pibeand som trækfugl i området sikres eller øges, således at der findes tilstrækkelige egnede raste- og fødesøgningssteder for arten, så området kan huse en tilbagevendende rastebestand på 340 fugle.
- Fuglebeskyttelsesområdet bidrager til at sikre levested for en levedygtig bestand på nationalt eller internationalt niveau for mørkbuget knortegås som trækfugl og at området sikres, således at der findes egnede raste- og fødesøgningssteder for arten

Bilag

Bilag 1: Resumé af plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N 89 Vadehavet, delplan for F55 Skallingen og Langli

Denne del af Natura 2000-området er specielt udpeget på grundlag af en væsentlig tilstedeværelse af en række yngle og trækfugle heriblandt yngelfuglene sandterne, dværgterne, splitterne, havterne og trækfuglen mørkbuget knortegås.

Øen Langli og halvøen Skallingen i den nordvestligste del af Vadehavsområdet udgør ca. 2.500 ha og består af forholdsvis unge klit- og strandengsdannelser. De dynamiske landskaber er stort set alle naturligt dannet, og et særligt træk er, at de også i dag er stort set prægede af naturlige processer.

Både på Langli og på Skallingen findes betydelige flyvesandsdannelser – sandstrande og klitter – som på Skallingen danner grænsen mod det åbne Vesterhav. Den såkaldte indermarsk på Skallingens østside udgør de største sammenhængende, naturlige strandenge i det danske Vadehav. Kreaturer og får afgræsser hver sommer størstedelen af Skallingen.

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger og adresserer konkret følgende områdespecifikke retningslinjer fra Natura 2000-planens indsatsprogram:

- Tilstanden af levestederne for fjordterne, havterne og dværgterne forbedres, således at de kortlagte levesteder får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.
- Naturstyrelsen skal være særlig opmærksom på sandterne, som har en væsentlig forekomst i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang

Særlig indsats for arter

Plejen af områdets lysåbne naturtyper, der er beskrevet i ”Natura 2000 plejeplan N89 Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde, Brede Å, Vidå med tilløb, Rudbøl Sø og Magisterkogen vil samtidig tilgodese en række arter på udpegningsgrundlaget. Herudover planlægger Naturstyrelsen en særlig indsats fjordterne, havterne, dværgterne og sandterne, som fremgår af tabel II.

Tabel I: Mål for arter

Art	Periodens mål
Havterne	Sikring af artens levested
	Beskyttelse mod forstyrrelser
Fjordterne	Sikring af artens levested
	Beskyttelse mod forstyrrelser
Sandterne	Etablering af potentielt levested
Dværgterne	Sikring af artens levested
	Beskyttelse mod forstyrrelser

Tabel II: Planlagte artsplejetiltag for arter *udover* plejetiltagene for de lysåbne naturtyper

Art	Indsats type	Eksisterende driftsplaner m.m. eller nyt
Havterne	Færdselsregulering ved skiltning	eksisterende
	Begrænsning af prædation	
Fjordterne	Færdselsregulering ved skiltning	
	Begrænsning af prædation	
Sandterne	Færdselsregulering ved skiltning	
	Begrænsning af prædation	
Dværgterne	Færdselsregulering ved skiltning	
	Begrænsning af prædation	

I tabel II er der en opdeling i to kategorier "Eksisterende" og "Nyt":

- "Eksisterende": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende driftsforvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2016-2021.

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at:

- De kortlagte levesteder for sandterne, dværgterne, fjordterne og sorthovedet måge bringes til eller fastholdes i tilstandsklasse I eller II.
- De kortlagte levesteder for havterne og splitterne inden for fuglebeskyttelsesområdet bringes til eller fastholdes i tilstandsklasse I eller II.
- Fuglebeskyttelsesområdet bidrager til at sikre eller genoprette levesteder for en levedygtig bestand af de udpegede arter på nationalt niveau. Tilstanden og det samlede areal af levestederne for skestork og mosehornugle som ynglefugle sikres eller øges, således at der er tilstrækkeligt med egnede ynglesteder for arterne i området.
- Tilstanden og det samlede areal af levested for pibeand som trækfugl i området sikres eller øges, således at der findes tilstrækkelige egnede raste- og fødesøgningssteder for arten, så området kan huse en tilbagevendende rastebestand på 340 fugle.
- Fuglebeskyttelsesområdet bidrager til at sikre levested for en levedygtig bestand på nationalt eller internationalt niveau for mørkbuget knortegås som trækfugl og at området sikres, således at der findes egnede raste- og fødesøgningssteder for arten

**Miljø- og
Fødevareministeriet**
Naturstyrelsen

Gjøddinggård
Førstballevej 2
7183 Randbøl

www.nst.dk